

TREHÖRNABLADET

ANSVARIG UTGIVARE: STURE BROLIN
FORM & LAYOUT: PETER FREJHAGEN

NR 131 | SEPTEMBER 2023

INNEHÅLL

- * Trehörnadagen i strålande sol...
 - * Ekoxekompost anlagd i smessorna
 - * Trehörna Socken idag - Lärkemålen
 - * Fiskevårdsföreningen aktiv i sommar
 - * Variantionsrik midsommaraftonen
- Och mycket mera...

SOCKNARNAS FRAMVÄXT – TREHÖRNADAGEN

Sjön låg spegelblank och Trehörna visade upp sig från sin vackraste sida. Trots den varma sensommardagen valde ett 40-tal personer att gå in i Lusthuset för att ta del av årets Trehörnadag. Kommunstyrelsens ordförande Jonas Andersson inledde med att tala om kommunernas skilda förutsättningar och vikten av att hålla landsbygden vid liv.

Dagens första föreläsare f.d. domprosten i Linköping Peter Lundborg, som forskat om socknarnas framväxt, började med att säga att "ur socknarna föddes demokratin". Han berättade att sockenbildandet och kristnandet av Sverige gick hand i hand och var en mycket lång process. Troligen kom nordbor i kontakt med den kristna tron då de var legosoldater i den romerska hären. Under folkvandringstiden blev kontakterna tätare och från 700-talet finns i Västergötland tecken på ett kristet gravskick.

Peter citerade tidigare Växjöbiskopen Jan-Arvid Hellström som hävdade att Norden kristnades "inte genom hjärtats omvändelse utan genom sed, rit och

rätt". Man tog successivt till sig seder från kristendomen, exempelvis gravskick, riter i samband med begravning och dop och landskapslagarna anlade ett mer kristet synsätt.

Sockenbildningsprocessen pågick från tidigt 1100-tal till 1300-talets slut. De första kyrkorna var privata och byggdes vid stora gårdar. Då stiftet kommit till drev de på sockenbildandet. Tillstånd gavs att skapa socknar om bygden kunde bygga en kyrka och trygga försörjning av prästen. Trehörna socken bildades på initiativ av Christoffer Ribbing, ägare av Trehörna säteri. Drottning Kristinas förmyndarregering utfärdade tillståndet 1643. Tre grannsocknar, St. Åby, Linderås och Säby, fick lämna ifrån sig områden till den nybildade socknen och ägaren av Trehörna säteri fick patronatsrätt, dvs. rätt att tillsätta präst.

Då frågorna till Peter Lundborg ebbade ut gick alla till Hembygdsgården för att fika. Där berättade Elvy Rydberg, långvarig Trehörnalärare, vid Trehörnas äldsta skolbyggnad och Kurt Pettersson guidade i Trehörnas museum.

Nu var det dags för lite Trehörnahistoria i kyrkan. Professor Kalle Bäck berättade om Hans-Olov Sundelius märkliga levnadsöde. Som ung präst skrev han år 1795 en text till Norrköpings teater med Marseljäsen som melodi. Som straff beslutade domkapitlet att "Sundelius skall förflyttas till en plats där han aldrig kan göra skada". Denna plats var Trehörna. Väl på plats gjorde han betydande insatser för församlingen. Med stöd av sockenstämman renoverades kyrkan och kyrkoarkivet organiserades. När domkapitlet såg hans förmåga förflyttades han till Adelöv för att bringa ordning i den socknen. Där kom han i en långvarig konflikt med bygdens adelspersoner. Tvisten slutade med att Sundelius, efter en tids tjänstgöring i Heda, avsattes som präst och flyttade till Kumla socken. Han, som också hade studerat medicin, började nu arbeta som läkare bland annat med att smittkoppsvaccinationer.

Trehörnadagen avslutades med helgmålsbön där Trehörna manskör framförde fyra sånger. En av dem var passande nog, med tanke på dagens tema, Strövtåg i hembygden med text av Gustaf Fröding.

Text & Bild: Sture Brolin

EKOXEKOMPOST UPPBYGGD I SMESSORNA

I början av sommaren byggdes en s.k. ekoxekompost på Behmska stiftelsens marker norr om stenåldersgraven uppe i smessorna. Ekoxen har under de senaste årtiondena minskat i Sverige och även i hela norra Europa.

I Sverige är det igenväxningen av hagmarker och ökningen av mörka grandominerande granskogar

som är största hotet. För att underlätta för ekoxen beslutade stiftelsens styrelse att tillsammans med Länsstyrelsen bygga en ekoxekompost. Byggande innebär att gamla ekstockar grävs ner i marken och att man sedan fyller upp med sand och flis från lövträd. På så sätt skapas möjlighet för ekoxen och en mängd andra arter att reproducera sig. Honan lägger ett tjugotal ägg i marken längs rötangripna rötter och stubbar. Larven lever i sedan i jorden i 4-5 år innan den förpuppas och "kläcks" sent på våren.

Ekoxen är Blekinges landskapsdjur och är Europas största skalbagge. Hanen kan bli upp till 8,5 cm lång. Honan har inte så stora käkar som hanen och är betydligt mindre. Den finns i Sverige från Skåne upp till Uppland. De flesta ekoxarna finns i Blekinge, Öland, Småland och östra Östergötland. Det kommer alltså att dröja innan det "kläcks" några ekoxar i Trehörna men komposten är inte bara byggd för ekoxar utan gynnar ett stort antal andra insekter och gynnar därför den biologiska mångfalden.

Byggandet har letts av Länsstyrelsen och Södra. Från Trehörna har Mikael Karlsson och Åke Andersson deltagit.

Text & Bild: Christer Ignell & Mikael Karlsson

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Sommaren har varit bitvis torr och varm och bitvis otroligt regnig och blöt. I ärlighetens namn mest blöt. Jag hoppas ändå att ni hunnit njuta av vackra solnedgångar över Trehörnasjön och kanske fått klippa gräset både en och två gånger.

Det märks i naturen att något annat är på gång och kvällarna är inte riktigt lika ljusa som tidigare och löven har sakta börjat skifta i orange på sina ställen. Men med sensommaren kommer också andra härliga saker i vår bygd; det årliga kräftfisket i Trehörnasjön har dragit igång och Östgötadagarna lockade många människor att åka runt hela Östergötland för hantverk och skördemarknader.

Trehörnadagen gick av stapeln nu i början av september med spännande historiska inslag och

sång av Trehörna manskör i kyrkan. Så vi ser helt enkelt till att fylla tiden med gemenskap, och en hel del svampplockning, när hösten gör entré.

I början av oktober anordnar vi också en HLR-utbildning som jag verkligen hoppas att många tar sig tiden att gå på! Och så klart är den årliga höstfesten runt hörnet!

Har du några förslag på vad just du skulle vilja att Trehörna byalag anordnade för aktiviteter eller tillställningar.

Tveka inte att höra av dig, alla idéer är välkomna – stora som små.

Emma Ravandoni

TREHÖRNA SOCKEN IDAG - LÄRKEMÅLEN

Ett par km söder om Bjärsjö by ligger gården Lärkemålen. Gården ägs av Janne o Gunilla Segersson men för 2-3 år sedan sålde de husen och en större bit tomtmark till paret Tord och Charlothe Pettersson från Tranås.

I Tranås bodde familjen med sina två barn i en villa i Fröafall. Det var nära till skola och fritidsaktiviteter

och Charlothe huset under 1 år och nu i november är det 3 år sedan de flyttade in. Huset var ju relativt gammalt så de hade därför ett större renoveringsprojekt framför sig. En del var gjort innan de flyttade in och sedan har jobbet fortsatt under åren och fortfarande återstår en del att göra.

Tord kommer ursprungligen från Sommen och när

både för barn och vuxna och de trivdes bra. När familjens barn blivit äldre och var på väg att flytta hemifrån fanns tankar på att bosätta sig på landet. Att det sedan blev Trehörna och Lärkemålen var inte planerat utan mera en tillfällighet.

Tord och Janne kände varandra då båda är intresserade av jakt och hade jagat tillsammans några gånger. En dag berättade Janne att han planerade att hyra ut huset i Lärkemålen men att han behövde renovera kök och lite annat först. Tankarna på att flytta ut på landet fanns ju så Tord föreslog på stående fot "sälj huset till mig i stället så slipper du renovera". Att sälja huset var ju inte Janne o Gunillas plan så de behövde betänketid.

Det gick några månader, och lite påtryckning enligt Tord, innan de bestämde sig för att sälja. I väntan på att lantmäteriet gjorde avstyckning hyrde Tord

han var 3 år flyttade familjen in till Tranås. Tords morfar Torsten Walfridsson kommer från Mossebo så att flytta tillbaka till Lärkemålen är lite som att flytta hem för Tord. Charlothe kommer från Gripenberg där hennes föräldrar under många år drev Wennergrens affär. Tord hade tidigare ett mindre åkeri med ett par lastbilar som mestadels körde spannmål.

Åkeriet såldes för några år sedan och idag jobbar han på Kanonaden där han kör den stora maskintrailern och flyttar runt både stora och små maskiner till/från platser där bolaget har uppdrag. Charlothe jobbar med inredning på Input Interiör som sedan några år äger EFG i Tranås. Hon är placerad i Tranås och har sitt kontor på EFG.

Lärkemålen har verkligen genomgått en stor förändring där Tord och Charlothe med hjälp av

TREHÖRNA SOCKEN IDAG - FORTS...

familj och vänner gjort väldigt mycket själva. Det har blivit många timmars jobb. Fördelen med att göra mycket själv är att kostnaderna kan hållas nere. Nackdelen är att det drar ut på tiden och att det ibland blir tufft och jobbigt. Källaren i huset "blåstes ur" helt. Golvet sänktes först med 50 cm för att sedan återfyllas med 20 cm makadam för dränering, 20 cm markisolering och till sist ett betonggolv med klinkers och vattenburen golvvärme.

Resultatet är en "toppenvåning" med stor tvättstuga, hunddusch för familjens två hundar, matkällare, förråd mm. I markplanet finns kök, vardagsrum,

badrum och entré där allt är nyrenoverat. Övervåningen med bla sovrum är också renoverad. Utvändigt är det ny dränering, ny panel, ny veranda och stor terrass mm. Resultatet är ett mycket trevligt, funktionellt och smakfullt hem.

Båda säger att det ibland varit jobbigt men att de absolut inte ångrar att de "slog till" och flyttade till Trehörna. De trivs jättebra och det de uppskattar mest är den lugna och fina miljön. Speciellt när man kommer hem från jobbet efter en stressig dag.

Text & Bild: Christer Ignell

FISKEVÅRDSFÖRENINGEN ÄR MYCKET AKTIV

Under våren och sommaren har flera aktiviteter ordnats av fiskevårdsföreningen. Säsongen startade i början av maj när ryssjan lades ut för andra året i rad. Förra året låg den i nordöstra hörnet av sjön och i år placerads den i Stampaviken som ligger i sydvästar delen.

För att lägga ut ryssja hade föreningen hjälp av yrkesfiskaren Jonny Stål från Hästholmen. Förra året fick vi upp ca 80 kg vitfisk. I år blev resultatet lite bättre och nästan 200 kg fångades. Som mest blev det ca 85 kg vid en tömning av ryssjan. Syftet med ryssjan är att reducera mängden vitfisk i sjön.

I slutet av maj ordnades en gäddfisketävling från båt. Tyvärr var det inte så bra väder men runt 15 vuxna och barn trotsade vädret och gav sig ut på sjön. Gäddorna var inte på hugget så fångsten blev

inte så stor. Efter 1,5 timmars fiske väntade ett fint prisbord där priser till tyngsta och flest antal gäddor delades ut i de båda klasserna. Kvällen avslutades med korvgrillning.

I början av augusti ordnades en metartävling där över 30 fiskare deltog. Det var en jämn fördelning mellan barn och vuxna. Vädret var bättre än vid vårens gäddfiske och även denna kväll fanns ett fint prisbord. Flest fiskar i barnklassen hade fångats av Alfred Bäck. I klassen för vuxna segrade Linus Stark som var överlägset bäst med 22 fiskar. Även denna tävling avslutades med en trevlig grillstund vid Lusthuset.

Under hösten ordnas också kräftfiske. Mer om det i separat artikel.

Text & Bild: Christer Ignell

VARIATIONSRIK MIDSOMMAR I TREHÖRNA

Årets midsommar går till historien som en av de varmaste och torraste. Men vädret gjorde också att ovanligt många sökte sig till Trehörna för att ta del av firandet på midsommarafton. Ca 280 personer, Trehörnabor och sommarboende, släktingar och hemvändare, turister och gäster på Trehörna vårdshus, alla kom de till hembygdsgården i Trehörna.

När stängen hade klätts av flinka händer restes den av starka armar och dansen kunde börja. En grupp lokala musikanter sjöng och spelade på fiol, dragspel och gitarr. Emma Ydrefors Rydberg med sonen Alfred ledde dansen. Det var inte bara publikrekord denna midsommar utan också rekord i antal dansande. Ca 140 personer, barn och vuxna, hoppade groda, dansade ringdans och föll omkull till Prästens gamla kråka. Efter dansen vidtog lek och spel, kaffe och tårta i gröngräset till vacker fågelsång och strålande sol.

Senare var det dags för den traditionella brännbollsmatchen på bollplanen mitt i byn. Två jämnstarka lag med allt från små barn till äldre möttes i en hårdslående kamp. Efter många lyror, helvarv och klagomål på domaren vann till slut det ena laget, förmodligen det bättre.

Midsommardagen bjöd på lika vackert och varmt väder. Men det avskräckte inte folk från att bänka sig inomhus i kyrkan som snabbt fylldes. Gudstjänst med präst och kyrkokör men kanske främst Kalle Bäckes traditionella berättande på midsommardagen lockade.

Kalle berättade att vid ett besök på emigrantmuseet i Växjö hade han råkat se namnet på en man som 1880 emigrerat från Västra Tollstad i nuvarande Ödeshögs kommun. Efter detta slumpmässiga fynd satte forskaren i Kall Bäck igång att söka fakta om denne emigrant i olika källor. Emigranten hette Lars Fredrik Lundin. Han föddes 1831, arbetade som dräng på Alvastra kungsgård men efter olika konflikter tog han med sin familj och emigrerade till Illinois i USA. Nybyggarlivet var svårt och familjen

tingades flytta till ett slumområde i Chicago. Efter ett par år dog Lars Fredrik men innan dess tog han ett löfte från sin 13-årige son Fredrik att denne skulle försörja familjen.

Fredrik startade som skoputsare men började snart producera enbärdricka efter mammas recept. Fredrik, som tog sig namnet Fred, var mycket framgångsrik som företagare och var snart miljonär men var inte nöjd med detta. Efter att lett protester bland svenskarna i Chicago mot ett mord begånget av poliser engagerade han sig politiskt såväl i Chicago som i Illinois. Han satt till och med ett par år i amerikanska kongressens representanthus. Men det han blev mest känd för var att han genom mutor och andra korrupta metoder blev en boss som styrde Chicago i kulisserna. Efter anklagelser om förskingring och mutbrott tvingades han dra sig tillbaka. Hans efterträdare som boss i Chicago blev den mer kände Al Capone. Fred Lundin dog i Chicago 1947.

Många stannade kvar en stund i kyrkan för att dricka kyrkkaffe och prata med grannar och personer de kanske inte sett på länge. Samtal som handlade om en enastående midsommar och om bondpojken från Västra Tollstad som blev företrädare till Al Capone.

Text & Bild: Sture Brolin

LOGEN 4239 - SKOGSBLOMMAN I LASSARP

Artikeln bygger på en intervju som Rolf gjorde med Roland Blomgren, som var logens sista ordförande. På bilderna syns Elvy tillsammans med sonen Håkan Rydberg och systersonen Mattias Nyberg som idag bor på gården Lassarp.

Dryckenskapen var ett stort problem under 1800-tal och under början av 1900-talet växte idéerna allt starkare i Sverige att något måste göras. Enorma mängder alkohol konsumerades och splittrade många familjer och det blev också ett problem i arbetslivet.

Så var förhållandena också i Trehörna. Tankarna på att skapa något gemensamt att samlas kring utan sprit blev allt starkare. Nykterhetsrörelser växte

Året delades i fyra kvartal och en ny ordförande och styrelse valdes för varje kvartal. Detta gjorde att alla medlemmar blev mycket väl insatta i föreningsarbetet.

Mötesverksamheten var mycket omfattande, villkoren för att få delta var naturligtvis i första hand absolut nykterhet. Vid rapporter om brännvinsdrickande utsågs en besökskommitté för att arbeta med avfällingarna. Uteslutningar var vanliga och

fram i Sverige och i Trehörna samlades ett antal människor och diskuterade frågan om mötesalternativ utan sprit. Så föddes den 9 april 1911 logen 4239 Skogsblomman och är därmed en av ortens äldsta föreningsbildningar. Mjöltnare Bengt Karlsson i Klinten var en pådrivare och man tycks också haft god hjälp av Trehörnas kyrkoherde Sam Bjurek som var intresserad av nykterhetssaken och gärna höll föredrag både i Trehörna och på andra platser. Svärdsfalla missionsförening var också en organisation som bildades under denna tidsperiod och stöttade idéerna.

Verksamheten var under 20- och 30-talen mycket livaktig. En samlingslokal i bygden saknades och 1921 uppfördes en logelokal. Ett äldre hus inköptes från Givetorp i Rök, flyttades och uppfördes i på Lassarps ägor. Finansieringen var ett problem men genom olika insamlingar lyckades man bli klar och Trehörnas första samlingslokal var ordnad. Den uppläts till olika sammankomster i bygden men viktigast var naturligtvis logeverksamheten. Mycket tid kom att ägnas åt lokalen inte minst att införskaffa och hugga ved som behövdes för uppvärmning.

kraven var omfattande för återupptagning.

Rökning var förbjuden i lokalen, den som bröt mot denna regel fick böta 5 öre. Förslag fanns att även snusning skulle förbjudas, men något beslut om detta kunde inte fattas. Roland berättade också att det ofta blev bråk med slagsmål i anslutning till möten. Motståndare, berusade kan man gissa, kom för att störa verksamheten.

Studiecirklar fram för allt med olika diskussionsfrågor var en stor verksamhet. Ett bibliotek inrättades med Einar Ahlm som förste bibliotekarie och omfattade mellan 1100 -1200 band. Fester och basarer arrangerades och vid Mossebo borggård uppfördes olika teaterstycken. "När människovärdet mätes i guld" var en uppsättning som Roland minns. I övrigt var det många lokalsketcher i reportuaren. Under en kort tid fanns en gymnastik grupp, och logen var en pådrivare till att Trehörna idrottsförening startade på början av 30-talet. Vidare fanns en slöjdgrupp för att tillverka och sälja sina alster för att finansiera verksamheten. Under 20 år, 1962 – 1982, anordnades Trehörnadagen som ett viktigt inslag i bygden.

Text & Bild: Rolf Lindqvist & Christer Ignell

KRÄFTFISKEPREMIÄREN DEN 18 SEPT 2023

Fredagskvällen på kräftfiskepremiären bjöd på varierande väder. Inledningsvis regnade det men senare kom solen fram. Oavsett detta var deltagarnas humör konstant på topp.

Glada miner och tillrop från alla barn som fiskade kräftor med håvar längs vattenbrynet och bryggor. I sedvanlig ordning grillades det på flertalet platser kring de som fiskade.

I år var det 22 familjer som var med i det årliga kräftfisket i Trehörna fiskevårdsförenings regi. Vid invägningen av fångsten på lördagsmorgonen konstaterades att utdelningen var något sämre än förra året, men alla kunde gå hem med en god mängd kräftor att koka.

Text & Bild: Christina Svenberg

HÄNDER I TREHÖRNA

DATUM	TID	PLATS	ARRANGÖR	HÄNDELSE
14 OKT	18.00	Lusthuset	Trehörna Byalag	HÖSTFEST. Anmälan senast 5 oktober till Ingela 070-732 14 19.
15 OKT	18.00	Trehörna Kyrka	Svenska Kyrkan	GUDSTJÄNST. Kyrkokören deltar.
03 NOV	19.00	Trehörna Kyrka	Svenska Kyrkan	MINNESGUDSTJÄNST. Kyrkokören.
19 NOV	18.00	Trehörna Kyrka	Svenska Kyrkan	GUDSTJÄNST. Kyrkokören deltar.
02 DEC	18.00	Trehörna Kyrka	Svenska Kyrkan	ADVENTSGUDSTJÄNST. Kyrkokören och Trehörna manskör deltar.
09 DEC	15.00	Trehörna Kyrka	Svenska Kyrkan & Trehörna Byalag	LUCIAFIRANDE.

Kvinnokväll i Hembygdsgården Tisdagar jämna veckor kl. 18.30 kvinnokväll. Arr: Svenska Kyrkan

TIPS

Trehörnabladet finns att läsa på vår hemsida: www.trehorna.nu.

Här finns även tidigare nummer av tidningen att läsa.

REDAKTIONSKOMMITTÉN

Kommittén består av Sture Brolin, Kicki Svenberg, Peter Frejhagen, Christer Ignell och Emma Nilsson.

Material till tidningen skickas till:

Sture Brolin: sture.brolin@outlook.com / 072-730 95 52

